

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

ПИРОГ ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ДОХОДІВ ТА
ВИТРАТ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

(НА МАТЕРІАЛАХ СТОВ «ПРОГРЕС»)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

випускної кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Чернігів 2020

Випускною кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Навчально-наукового інституту економіки Чернігівського національного
технологічного університету

Науковий керівник: к.е.н., доцент КЛИМЕНКО Тетяна Вікторівна, доцент
кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського
національного технологічного університету

Захист відбудеться «20» травня 2020 р. о 9.00 год. на засіданні Екзаменаційної
комісії у Чернігівському національному технологічному університеті

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту
к.ф.-м.н., доцент

Юрченко М.Є.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Дослідження організації обліку та аналізу доходів і витрат підприємства характеризується значною актуальністю, оскільки ці показники мають прямий вплив на формування прибутку підприємства. Особливої уваги заслуговує основна діяльність, яка зазвичай, найбільше впливає на формування фінансових результатів, відповідно має бути забезпечена належна організація обліку та аналізу її доходів і витрат, оскільки це сприятиме формуванню об'єктивної та повноцінної інформації, яка необхідна для прийняття ефективних управлінських рішень щодо діяльності підприємства.

Питання обліку доходів і витрат основної діяльності підприємства є ключовим об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та іноземних учених і дослідників: І. Білоусової, Ф. Бутинця, Я. Герасимович, С. Голова, С. Деньги, З. Задорожного, Г. Кірейцева, О. Костюник, В. Леня, Ю. Литвина, В. Лінника, Л. Ловінської, Н. Малюги, С. Михалевича, Є. Мниха, В. Московського, Л. Нападовської, Л. Параскевіна, В. Пархоменка, О. Петрик, Н. Потрієва, Т. Сторожук, Є. Скорини, Т. Слизько, В. Сьомченко, О. Федорченко, Дж. Ван Хорна, М. Чумаченка та ін.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організації обліку, аналізу та контролю доходів і витрат основної діяльності підприємства та підвищення її ефективності.

Для досягнення визначеної мети в роботі поставлені та вирішені такі завдання:

- дослідити економічну сутність та систематизувати види доходів і витрат, охарактеризувати їх вплив на фінансовий стан підприємства;
- визначити основні методичні засади облікової політики підприємства щодо доходів і витрат від основної діяльності;
- розглянути нормативно-правову базу та завдання обліку доходів і витрат основної діяльності підприємства;
- надати фінансово-економічному характеристику діяльності СТОВ «Прогрес»;
- оцінити організацію обліку доходів і витрат основної діяльності на СТОВ «Прогрес»;
- проаналізувати динаміку фінансових результатів і рентабельності основної діяльності СТОВ «Прогрес» та ефективності його діяльності в цілому;
- визначити напрямки вдосконалення облікової політики та внутрішнього контролю доходів і витрат основної діяльності підприємства;
- обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ефективності основної діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є система обліку і аналізу доходів та витрат основної діяльності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційних та практичних аспектів обліку та аналізу доходів і витрат основної діяльності підприємства.

Інформаційною базою є наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правові акти, що регулюють питання обліку і аналізу доходів та витрат основної діяльності суб'єктів господарювання, статистична дані, облікова інформація та фінансова звітність СТОВ «Прогрес».

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження системи бухгалтерського обліку слугують загальнонаукові та філософські методи пізнання явищ і процесів. З метою обґрунтування поняттєвого апарату застосовані: методи наукового абстрагування та синтезу; бібліографічний метод дослідження застосовано при вивченні генезису доходів та витрат основної діяльності підприємства як об'єкту обліку і аналізу; метод класифікації – для систематизації ознак, які властиві доходам та витратам основної діяльності підприємства; системний підхід використано при вивченні концептуальних положень обліку доходів та витрат основної діяльності підприємства; теоретичні та загальнологічні методи наукового пізнання для визначення стану та шляхів удосконалення обліку і аналізу доходів та витрат основної діяльності СТОВ «Прогрес»; абстрагування для розробки пропозицій з удосконалення положень про облікову політику підприємства та шляхів підвищення ефективності основної діяльності підприємства.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення методики й організації обліку і аналізу доходів та витрат основної діяльності підприємства. Зокрема запропоновано: уточнення змісту наказу про облікову політику в частині порядку визнання доходів і витрат основної діяльності згідно П(С)БО 30 «Біологічні активи»; доповнення робочого плану рахунків підприємства в частині виділення аналітичних рахунків другого порядку; удосконалити синтетичний облік доходів та витрат при здійсненні операцій із цільового фінансування та розрахунків з працівниками у натуральній формі.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Основний зміст роботи викладено на 95 сторінках друкованого тексту. Робота містить 37 таблиць, 8 рисунків, 4 додатки. Список використаних джерел налічує 80 найменувань, поданих на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет і об'єкт, методи та інформаційна база дослідження, визначене практичне значення результатів, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «**Теоретичні засади організації обліку доходів і**

витрат основної діяльності підприємства» розкрита економічна сутність доходів та витрат підприємства, систематизовані та охарактеризовані їх види за класифікаційними ознаками, досліджені теоретичні аспекти організації обліку доходів і витрат основної діяльності, розглянуто нормативно-правове забезпечення, що регламентує ці питання.

Дослідження економічної категорії «дохід» показало, що його варто розглядати з багатозначної сторони, оскільки визначення є базовим не тільки для організації бухгалтерського обліку, аналізу та складання фінансової звітності, але й для багатьох інших економічних наук. Визначено, що категорію «дохід» варто розглядати як збільшення економічних вигод на основі одержання підприємством певних активів чи зменшення сум зобов'язань, які зумовлюють збільшення сум власного капіталу (за мінусом збільшення сум капіталу із внесків власників або учасників).

Виділено види доходів, які розглядаються за наступними класифікаційними ознаками: за можливістю передбачення, за видами діяльності, за можливістю планування, за періодами виникнення, за рівнем формування, за ступенем керованості та за джерелом надходження.

Досліджено визначення категорії «витрати», представлене в наукових і літературних джерелах, що надало загальне розуміння сутності витрат та виявило потребу у деякій їх конкретизації. Констатовано, що витрати варто розуміти як спожиті виробничі ресурси (матеріальні, трудові) у ході господарської діяльності, які направлені на отримання позитивного результату у вигляді прибутку (збільшення власного капіталу підприємства). Розглянуті види витрат підприємства за такими класифікаційними витратами: за видами діяльності, за центрами відповідальності, за видами продукції (робіт, послуг), за єдністю складу, за способами перенесення вартості, за ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат, за доцільністю витрачання, за часом виникнення, щодо до джерел покриття.

Встановлено, що основна діяльність підприємства складається з господарських операцій, які безпосередньо пов'язані з виробництвом або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, що забезпечують створення основної частки доходу підприємства.

Визначено, що документальне оформлення облікової політики підприємств реалізується у формі «Наказу про організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на підприємстві», який є внутрішнім регламентом, що регулює організацію облікового процесу підприємства, і розробляється головним бухгалтером та затверджується керівником. Наведені основні положення облікової політики щодо доходів і витрат від основної діяльності, охарактеризовані етапи організації їх обліку (організаційний, методичний та технічний) та виділені види звітності, де відображається інформація про доходи і витрати.

Встановлені особливості аналітичного обліку доходів і витрат від основної діяльності:

– облік доходів здійснюється на рахунку 70 «Доходи від реалізації», який призначений для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг, доходів від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості, доходів від страхової діяльності, про доходи від грального бізнесу, від проведення лотерей, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вираховування з доходу;

– облік витрат здійснюється на рахунку 90 «Собівартість реалізації», який призначений для узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг.

Зазначено, що у фінансовій звітності підприємства доходи та витрати основної діяльності мають своє відображення у формі №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» у розділі «І. Фінансові результати»: доходи основної діяльності відображаються у рядку 2000 «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», а витрати – у рядку 2050 «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)».

Порівняльна характеристика доходів і витрат від основної діяльності за національними та міжнародними стандартами дозволила зробити висновки що:

– за міжнародними стандартами облік доходів є більш деталізованим у частині належного обліку доходів від основної діяльності, зокрема міжнародний стандарт спрямований на більш раціональне розширення аналітичності, достовірності та зрозумілості облікової інформації, яка має місце в бухгалтерському обліку та відображається у фінансовій звітності підприємства – ця інформація є якіснішим джерелом для формування ефективних управлінських рішень керівництвом підприємства;

– співставлення національної та міжнародної практики щодо обліку витрат основної діяльності дозволило зробити висновки щодо необхідності перегляду структури діючої форми звіту «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», так як її сучасна форма більш орієнтована на задоволення інформаційних потреб статистичних органів, а не потреб керівництва підприємства, яке виходячи з даних фінансової звітності повинно приймати якісні управлінські рішення, які спрямовані на середньострокову та довгострокову перспективу.

Охарактеризовані нормативно-правові акти, які надають відомості про належну організацію обліку доходів і витрат на підприємстві від основної діяльності, оскільки законодавче підґрунтя країни урегульовує всі дискусійні питання, та дозволяє прийняти якісне рішення. Розглянуте нормативно-правове забезпечення також дозволяє враховувати вимоги міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, які є більш розширеними та пристосованими до потреб управлінців підприємства, ніж до вимог користувачів із зовнішнього середовища підприємства.

У другому розділі роботи «Оцінка ефективності основної діяльності та організації обліку її доходів і витрат на СТОВ «Прогрес» наведена фінансово-економічна характеристика діяльності підприємства, оцінена організація первинного, аналітичного та синтетичного обліку витрат та доходів

основної діяльності і система їх внутрішнього контролю, на основі сукупності показників проаналізовано ефективність діяльності підприємства.

Об'єкт дослідження розглянуто на прикладів СТОВ «Прогрес», предметом діяльності якого є виробництво сільськогосподарської продукції, організація виробництва, закупка, переробка та реалізація сільгосппродукції, зокрема продукції рослинництва та тваринництва.

Встановлено, що протягом 2018-2019 років основним постачальником хімічних добрив, які були застосовані у господарській діяльності для живлення ґрунтів з метою підвищення урожайності зернових культур є ПАТ «Макрохім». Оскільки у СТОВ «Прогрес» наявні транспортні засоби, то протягом періоду дослідження відбувалася закупівля палива та оливи у ПП «Фонтекс-Агро», а скрапленого газу у ТОВ «ВТФ «Дайна».

Виявлено, що основним покупцем продукції СТОВ «Прогрес» є ПАТ «Ічнянський завод сухого молока та масла», якому в 2018 році було здійснено реалізацію молока на суму 2066,5 тис. грн, а протягом 2019 року – на суму 2914,1 тис.грн, тобто відбулося збільшення обсягів на 847,6 тис.грн. Також ТОВ «ПСП Буд», ТОВ «Охтирка м'ясопродукт», ПАТ «Козятинський м'ясокомбінат» входять до числа основних покупців м'яса та великої рогатої худоби. Доставка продукції (товарів) здійснюється власним транспортом СТОВ «Прогрес», ціна транспортування включена в ціну товару.

Визначено, що узагальнюючі фінансово-економічні показники підкреслюють значний рівень збитковості, основними причинами якої можна вважати те, що за ринкових умов СТОВ «Прогрес» меншою мірою може впливати на формування ціни сільськогосподарської продукції, а собівартість виробництва щорічно збільшується, і крім того, є значні ризики втрати урожайності. Також неефективним є механізм державної підтримки, поряд з цим низький рівень технічного та технологічного забезпечення виробництва продукції.

Констатовано, що на СТОВ «Прогрес» облік ведеться у відповідності до норм чинного законодавства, затверджений Наказ «Про організацію бухгалтерського обліку й облікову політику на СТОВ «Прогрес» від 04.01.2018 №1, застосовується журнально-ордерна форма обліку, наявний розроблений план рахунків, який надає якісну інформацію про господарське життя підприємства внутрішнім користувачам з метою прийняття ефективних рішень в частині підвищення економічної діяльності підприємства.

Визначено, що на СТОВ «Прогрес» більшість форм первинних документів та зведених реєстрів розроблені бухгалтерською службою підприємства, які враховують всю його специфіку. Ці документи наділені обов'язковими реквізитами, які регламентовані п.9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та затверджені внутрішніми наказами на рівні підприємства.

Виявлено, що на СТОВ «Прогрес» розроблений механізм внутрішнього контролю фінансових результатів, який передбачає здійснення попереднього, поточного та наступного контролю за розмірами витрат. Поєднання даних

контролів забезпечує належне відображення фінансових результатів підприємства у внутрішній та зовнішній звітності підприємства.

Встановлено, що показники ліквідності надають користувачам відомості про низьку ліквідність підприємства, оскільки структура балансу є «важкою», тобто значна частина активів представлена виробничими потужностями. Крім того, протягом 2018-2019 років у підприємства від'ємне значення власного капіталу – джерелами утворення активів є позикові кошти.

Акцентовано увагу на те, що показники фінансової стійкості не відповідали рекомендованим значенням, що обумовило необхідність проведення якісних санаційних заходів у короткостроковій перспективі. Діяльність підприємства є збитковою, виходячи із значної затратності виробництва, що потребує розробки заходів, спрямованих на мінімізацію виробничих витрат або на виділенні нових напрямів виробництва, які характеризуватимуться більшою рентабельністю.

Підкреслено, що показники ділової активності характеризують доволі низьку активність СТОВ «Прогрес», яка зумовлює пошук заходів із підвищення ефективності виробничої діяльності та налагодження взаємовідносини з основними покупцями і постачальниками.

Виявлена нагальна необхідність у розробці якісної програми із оздоровлення сільськогосподарського підприємства, яка першочергово буде направлена на пошук додаткових резервів підвищення якості продукції та пошуку додаткових ринків збуту. Звертаючи увагу на залежність підприємства від кліматичних умов, варто розглянути варіант розвитку допоміжної діяльності, яка не буде пов'язана із основною, проте приносить додаткові надходження.

У третьому розділі «Напрями підвищення ефективності та вдосконалення обліку доходів і витрат основної діяльності СТОВ «Прогрес» наведені основні напрямки удосконалення облікової політики щодо доходів та витрат основної діяльності, надані рекомендації щодо покращення системи їх внутрішнього контролю, обґрунтовані пропозиції щодо підвищення ефективності основної діяльності підприємства.

За результатами проведеного дослідження пошуку шляхів підвищення ефективності та вдосконалення обліку доходів і витрат основної діяльності СТОВ «Прогрес» розроблено низку пропозицій.

Запропоновано доповнити наказ про облікову політику наступною редакцією: «Доходи та витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності протягом звітного (календарного) року, визначаються як різниця між вартістю біологічних активів і сільськогосподарської продукції, оцінених у порядку, передбаченому п. 9 і 12 П(С)БО 30 «Біологічні активи», та витратами, пов'язаними з біологічними перетвореннями. Зазначені доходи та витрати включаються відповідно до складу інших операційних доходів або інших операційних витрат».

Аргументована доцільність внесення змін до робочого плану рахунків підприємства в частині виділення аналітичних рахунків другого порядку:

- 7101 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості довгострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;
- 7102 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості короткострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;
- 9401 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості довгострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;
- 9402 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості короткострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю».

Рекомендовано удосконалити синтетичний облік доходів та витрат при здійсненні операцій із цільового фінансування та розрахунків з працівниками у натуральній формі, зокрема:

- при здійсненні обліку цільового фінансування варто застосувати рахунок 484 «Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень» для відображення факту отримання фінансування та його використання. Сума цільового використання має бути відображена у складі доходів на субрахунку 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів»;
- передача сільськогосподарської продукції рослинництва працівнику прирівнюється до продажу, а тому існує необхідність у відображенні доходів та витрат від основної діяльності, зокрема доходів на субрахунку 7011 «Дохід від реалізації готової продукції рослинництва» та витрат на субрахунку 9011 «Собівартість реалізованої готової продукції рослинництва».

На основі зібраної інформації щодо діяльності СТОВ «Прогрес» проведений SWOT-аналіз діяльності підприємства, а його результати систематизовані до таблиці 1.

Запропоновано до практичного використання сукупність методичних прийомів внутрішнього контролю обліку доходів і витрат основної діяльності підприємства, направлених на наступні цілі:

- відображення в обліку виключно санкціонованих операцій;
- забезпеченості точності інформації, що використовується;
- забезпечення точності рознесення за реєстрами;
- збереження облікових документів;
- попередження зловживань при таємній змові;
- забезпечення оперативною та адекватною управлінською інформацією;
- виявлення незвичайних фактів.

На основні маржинального аналізу економічно обґрунтовано необхідність відмови від вирощування гречки 2-го класу, оскільки виробнича вартість її є доволі великою для підприємства, а вихід на рентабельний рівень, виходячи із точки беззбитковості та запасу міцності, є доволі важким та розрахований на довгострокову перспективу, хоч вартість гречки на ринку є найбільшою з вище перерахованих зернових культур.

Таблиця 1 – Матриця SWOT-аналізу діяльності СТОВ «Прогрес»*

Внутрішні середовище	S (strength) – сильні сторони	W (weaknesses) – слабкі сторони
	1. Висока якість продукції. 2. Гнучка політика цін. 3. Великий асортимент продукції. 4. Конкургентоспроможний товар, який користується масовим попитом. 5. Налагоджена збутова мережа	1. Недостатньо високий рівень кваліфікації кадрів. 2. Нестійке фінансове становище підприємства. 3. Низька рекламна активність. 4. Слабка маркетингова політика. 5. Стандартні методи просування продукції на різних ринках
Зовнішні середовище	O (opportunities) – можливості	T (threats) – загрози
	1. Розширення асортименту продукції. 2. Розвиток конкурентних відносин. 3. Залучення висококваліфікованого персоналу. 4. Створення нових каналів збуту. 5. Використання нових технологій	1. Посилення конкурентного тиску. 2. Високий рівень інфляції. 3. Девальвація національної валюти. 4. Соціально-політична нестабільність. 5. Зниження доходів споживачів внаслідок фінансової нестабільності
Сильні Сторони	Можливості	Загрози
	1. Широкий асортимент та висока якість продукції будуть сприяти виходу на нові ринки. 2. Використання нових технологій дозволить знизити витрати. 3. Приваблення нових клієнтів	1. Посилення конкурентного тиску буде спричиняти додаткові фінансові витрати. 2. Стратегія підприємства буде залежати від змін конкуренції, рівня інфляції та від соціально-політичної нестабільності в країні. 3. Ефективний моніторинг дозволить вчасно виявити тенденції зміни попиту
Слабкі Сторони	1. Збільшення прибутку за допомогою збільшення завантаження виробничих потужностей. 2. Оптимізувати обсяги постачання. 3. Розширення асортименту продукції призведе до збільшення оборотних засобів і витрат	1. Нестача управлінського персоналу ускладнює можливість швидко реагувати в умовах кризи. 2. Несприятлива державна політика, високі розміри податків можуть привести до негативних наслідків. 3. Високі витрати погіршать конкурентну позицію

* узагальнено автором

Натомість, рекомендовано збільшити обсяги вирощування пшениці 3-го класу, оскільки наразі даний напрямок діяльності для підприємства є найрентабельнішим та найперспективнішим, на що вказує обсяг продаж протягом досліджуваного періоду та розмір прибутку до оподаткування, який є найбільшим в порівнянні із іншими зерновими культурами. Вище запропоновані шляхи підвищення ефективності основної діяльності СТОВ «Прогрес» дозволять забезпечити нарощування рентабельності продукції, усунути збитковість основної діяльності підприємства, покращити виробничий процес за рахунок внутрішнього контролю та розширення ринків збуту сільськогосподарської продукції

ВИСНОВКИ

1. За результатами дослідження економічної категорії «дохід» виявлена її багатогранність, адже ця категорія є базовою не лише для організації бухгалтерського обліку, аналізу та складання фінансової звітності, але й для багатьох інших економічних наук. Визначено, що категорію «дохід» варто розглядати як збільшення економічних вигод на основі одержання підприємством певних активів чи зменшення сум зобов'язань, які зумовлюють

збільшення сум власного капіталу (за мінусом збільшення сум капіталу із внесків власників або учасників).

2. Дослідження трактування категорії «витрати» вітчизняними та зарубіжними науковцями надало загальне розуміння її сутності, зокрема як спожиті виробничі ресурси (матеріальні, трудові) у ході господарської діяльності, які направлені на отримання позитивного результату у вигляді прибутку (збільшення власного капіталу підприємства).

3. Встановлено, що основна діяльність підприємства складається з господарських операцій, які безпосередньо пов'язані з виробництвом або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, що забезпечують створення основної частки доходу підприємства. Розглянуті засади аналітичного обліку доходів і витрат від основної діяльності: облік доходів здійснюється на рахунку 70 «Доходи від реалізації», який призначений для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг тощо; облік витрат здійснюється на рахунку 90 «Собівартість реалізації», який призначений для узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг.

4. Зазначено, що у фінансовій звітності підприємства доходи та витрати основної діяльності мають своє відображення у формі №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» у розділі «І. Фінансові результати»: доходи основної діяльності відображаються у рядку 2000 «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», а витрати – у рядку 2050 «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)».

5. Порівняння підходів до обліку доходів і витрат від основної діяльності за національними та міжнародними стандартами дозволила зробити висновки, що: за міжнародними стандартами облік доходів є більш деталізованим у частині належного обліку доходів від основної діяльності, зокрема міжнародний стандарт спрямований на більш раціональне розширення аналітичності, достовірності та зрозумілості облікової інформації, яка має місце в бухгалтерському обліку та відображається у фінансовій звітності підприємства; співставлення національної та міжнародної практики щодо обліку витрат основної діяльності дозволило зробити висновки щодо необхідності перегляду структури діючої форми звіту «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», так як її сучасна форма більш орієнтована на задоволення інформаційних потреб статистичних органів, а не потреб керівництва підприємства, яке виходячи з даних фінансової звітності повинно приймати якісні управлінські рішення.

6. Об'єкт дослідження розглянуто на матеріалах СТОВ «Прогрес», що займається виробництвом сільськогосподарської продукції. Дослідження фінансово-економічних показників показало значний рівень збитковості, основними причинами чого можна вважати те, що за ринкових умов підприємство меншою мірою може впливати на формування ціни сільськогосподарської продукції, а собівартість виробництва щорічно збільшується, і крім того, є значні ризики втрати урожайності. Також

неефективним є механізм державної підтримки, поряд з цим низький рівень технічного та технологічного забезпечення виробництва.

7. З'ясовано, що на СТОВ «Прогрес» облік ведеться у відповідності до норм чинного законодавства, затверджений Наказ «Про організацію бухгалтерського обліку й облікову політику на СТОВ «Прогрес» від 04.01.2018 №1, застосовується журнально-ордерна форма обліку, наявний розроблений план рахунків, якій надає якісну інформацію про господарське життя підприємства внутрішнім користувачам з метою прийняття ефективних рішень в частині підвищення економічної діяльності підприємства. В рамках діючого плану рахунків виділені аналітичні рахунки собівартості сільськогосподарської продукції, на підприємстві розробляються внутрішні калькуляційні звіти, які відображають собівартість конкретної продукції. На СТОВ «Прогрес» розроблений механізм внутрішнього контролю фінансових результатів, який передбачає здійснення попереднього, поточного та наступного контролю за розмірами витрат.

8. Аналіз показників фінансового тану та ефективності діяльності підприємства показав низьку ліквідність балансу, адже значна частина активів представлена виробничими потужностями, відсутність власного капіталу, низький рівень фінансової стійкості, що обумовило необхідність проведення якісних санаційних заходів у короткостроковій перспективі. Діяльність підприємства є збитковою, виходячи із значної затратності виробництва, що потребує розробки заходів, спрямованих на мінімізацію виробничих витрат або на виділенні нових напрямів виробництва, які характеризуватимуться більшою рентабельністю.

9. За результатами проведеного дослідження пошуку шляхів підвищення ефективності та вдосконалення обліку доходів і витрат основної діяльності СТОВ «Прогрес» запропоновано:

– доповнити наказ про облікову політику наступною редакцією: «Доходи та витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності протягом звітного (календарного) року, визначаються як різниця між вартістю біологічних активів і сільськогосподарської продукції, оцінених у порядку, передбаченому п. 9 і 12 П(С)БО 30 «Біологічні активи», та витратами, пов'язаними з біологічними перетвореннями. Зазначені доходи та витрати включаються відповідно до складу інших операційних доходів або інших операційних витрат»;

– внести зміни до робочого плану рахунків підприємства в частині виділення аналітичних рахунків другого порядку:

7101 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості довгострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;

7102 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості короткострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;

9401 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості довгострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;

9402 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості короткострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;

– удосконалити синтетичний облік доходів та витрат при здійсненні операцій із цільового фінансування та розрахунків з працівниками у натуральній формі, зокрема:

при здійсненні обліку цільового фінансування варто застосувати рахунок 484 «Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень» для відображення факту отримання фінансування та його використання. Сума цільового використання має бути відображена у складі доходів на субрахунку 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів»;

передача сільськогосподарської продукції рослинництва працівнику прирівнюється до продажу, а тому існує необхідність у відображенні доходів та витрат від основної діяльності, зокрема доходів на субрахунку 7011 «Дохід від реалізації готової продукції рослинництва» та витрат на субрахунку 9011 «Собівартість реалізованої готової продукції рослинництва».

10. Проведений SWOT-аналізу підприємства дав підстави стверджувати про необхідність посилити слабкі його сторони шляхом: застосування нових методів просування сільськогосподарської продукції, в тому числі пошуку нових каналів збуту; моніторингу харчових підприємств Сумської та Київської області з метою налагодження партнерських відносин та продажу продукції власного виробництва. Основними можливостями підприємства є: розширення асортименту сільськогосподарської продукції власного виробництва та концентруватися на продукції, що користується більшим попитом, і відмовитися від продукції, яка не користується попитом та є затратною.

11. Економічно обґрунтована необхідність відмови від вирощування гречки 2-го класу, оскільки виробнича вартість її є доволі великою для підприємства, а вихід на рентабельний рівень, виходячи із точки беззбитковості та запасу міцності, є доволі важким та розрахований на довгострокову перспективу, хоч вартість гречки на ринку є найбільшою з вище перерахованих зернових культур. Натомість, пропонується збільшити обсяги вирощування пшениці 3-го класу, оскільки наразі цей напрямок діяльності для підприємства є найрентабельнішим та найперспективнішим.

Реалізація запропонованих шляхів вдосконалення облікової політики, системи внутрішнього контролю та підвищення ефективності основної діяльності СТОВ «Прогрес» дозволять забезпечити нарощування рентабельності сільськогосподарської продукції, усунути збитковість основної діяльності підприємства, покращити виробничий процес та розширення ринків збуту продукції.

АНОТАЦІЯ

Пирог Т.В. Організація обліку та аналіз доходів та витрат основної діяльності підприємства (на матеріалах СТОВ «Прогрес»). – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». ОПП «Облік і оподаткування». – Чернігівський національний технологічний університет. – Чернігів, 2020.

Випускна кваліфікаційна робота присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних засад і розробці науково-практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організації обліку та внутрішнього контролю доходів і витрат основної діяльності підприємства.

Досліджено економічну сутність доходів і витрат підприємства, систематизовано їх види за класифікаційними ознаками, наведені теоретичні засади організації обліку доходів та витрат основної діяльності підприємства, розглянуто нормативно-правове забезпечення його регулювання.

Оцінено організацію обліку доходів та витрат основної діяльності СТОВ «Прогрес», зокрема надано фінансово-економічну характеристику діяльності підприємства, приділено увагу первинному, аналітичному та синтетичному обліку витрат і доходів основної діяльності підприємства. Крім того, проаналізовано динаміку фінансових результатів та рентабельності основної діяльності підприємства, оцінено ефективність діяльності підприємства.

Запропоновані напрями вдосконалення облікової політики та контрольних процедур щодо доходів і витрат основної діяльності СТОВ «Прогрес», визначені шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства. За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо: доповнення наказу про облікову політику щодо доходів та витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності; внести зміни до робочого плану рахунків підприємства в частині виділення аналітичних рахунків другого порядку: 7101 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості довгострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»; 7102 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості короткострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»; 9401 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості довгострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»; 9402 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості короткострокових активів, які обліковуються за справедливою вартістю»; удосконалити синтетичний облік доходів та витрат при здійсненні операцій із цільового фінансування та розрахунків з працівниками у натуральній формі.

Ключові слова: доходи, витрати, основна діяльність, облік, аналіз, біологічні активи, справедлива вартість, рахунок, первинні документи, звітність.